

MÖLLER, W

Om människoslagtandet.

Stockholm : Alb. Bonnier
1871

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

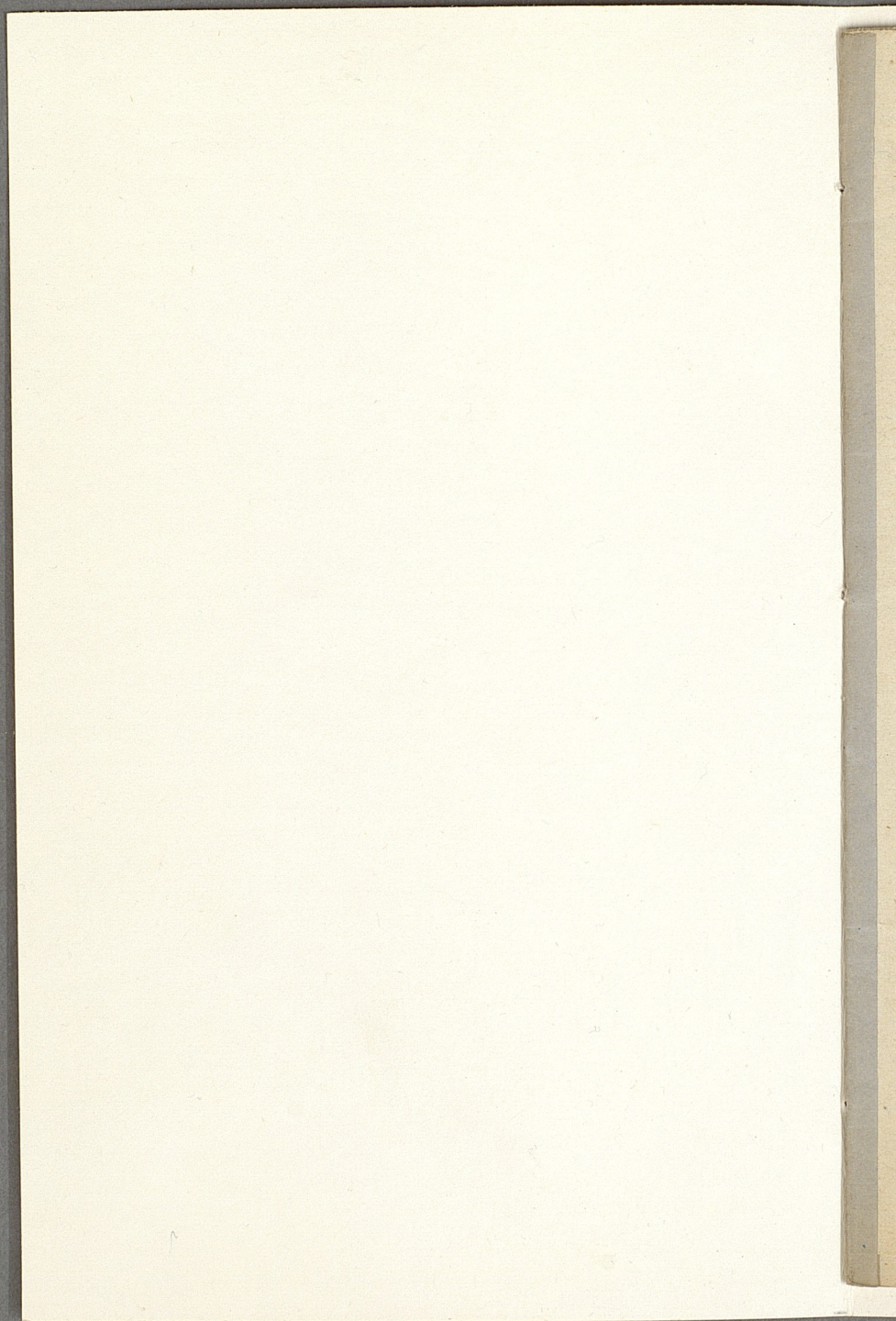
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

MÖLLER, WALDEMAR.

Sv. Söml.
Polit.
Allw.
(Bf.)
o.

1871

0 0000 000085922

Sr. Saml.
Polit.
allm
(Bor)

OM MENNISKOSLAGTANDET.

AF

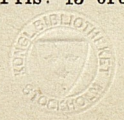
WALDEMAR MÖLLER.

ÖFVERSÄTTNING FRÅN DANSKAN.

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI
1871.

Pris: 15 öre.

OM MENNESKETS TILSTANDE

WALDEN WOLFE

UNIVERSITY OF CHICAGO

STOCKHOLM
THE UNIVERSITY LIBRARY

This is the

Förord.

Vid delfäendet af de första fredstelegrammen har en suck af lättnad höjts ur mensklighetens bröst. "Gud vare lof," säger man i hvarje stilla bygd, liksom i de af fjorårets förfärliga krig hemsökta länderna, "vi ha då ändtligen sett slutet på detta elände!"

Men är det verkligen slut? Efter det vilda och barbariska skådespel, som ledarne af tvenne af jordens mest upplysta och bildade folks öden under dessa sex månader gifvit verlden, kan man icke hoppas det tusenåriga rikets inträdande på långliga tider ännu, med mindre att folken själfva taga fredswerket omhand.

Denna tanke har föresväfvat den varmhjertade författaren till efterföljande blad, hvilka vi framlägga för den svenska allmänheten till det afseende de må kunna vinna i en tid, då våra män med fruktansvärd enhällighet ropa på allmän värnepligt och vapen, och våra kvinnor utfärda bevekliga uppmaningar om insamlande af linne till bindor, kompresser och charpi.

Stockholm, Februari 1871.

The following is a list of the names of the persons who have been admitted to the membership of the Society since the last meeting. The names are given in alphabetical order, and the date of admission is given in parentheses.

Mr. J. H. Smith (Jan. 15, 1870)
 Mr. W. B. Jones (Feb. 1, 1870)
 Mr. C. D. Brown (Feb. 15, 1870)
 Mr. E. F. Green (Mar. 1, 1870)
 Mr. G. H. White (Mar. 15, 1870)
 Mr. I. J. Black (Apr. 1, 1870)
 Mr. K. L. Gray (Apr. 15, 1870)
 Mr. M. N. Blue (May 1, 1870)
 Mr. O. P. Red (May 15, 1870)
 Mr. Q. R. Yellow (Jun. 1, 1870)
 Mr. S. T. Purple (Jun. 15, 1870)
 Mr. U. V. Orange (Jul. 1, 1870)
 Mr. W. X. Green (Jul. 15, 1870)
 Mr. Y. Z. Blue (Aug. 1, 1870)

Det har hållits människoskörd 1870. I stället för att liarna skulle afmeja säden, hafva kulsprutorna nedmejat blomman af verdens befolkning och fyllt hospitalerna med krymplingar; de öfriga sitta hopkrupna, förgråtna, utpinade, ruinerade. Verlden har åter fått lära, hvart det leder, att medborgarne kunna jagas ut i anfallskrig, och att en individ kan förklara krig, det vill säga, störta millioner i olycka, utan att verlden har något gagn deraf. Det är dyra läropenningar; måne de också skola hafva blifvit utgifna förgäfvos? Jag tror icke det; det motbudande slagtrandet har nått sin höjdpunkt, som man förutsåg skulle göra krig omöjliga: det har skakat själarna så djupt, att man till och med midt under krigslarmet hört ropet: "Det kan icke gå än längre! Blott detta krig ut!" Men man kan dock icke gifva sig tillfreds dermed; då verdens begge mest civiliserade folk kunna förstöra hvarandra, ögonblicket efter sedan det enas förste minister försäkrade, att det skulle vara fred och vänskap mellan dem, — hvad kan man icke då vänta för framtiden, om icke energiska förhållningsreglor vidtagas? Antingen måste värnepligten afskaffas i Europa, eller också måste blott folkråden kunna förklara krig, hvilket de naturligtvis aldrig skola göra. Då det icke är troligt, att alla regeringar af egen drift skola komma öfverens om värnepligtens upphäfvande, böra medborgarne visa sin enhällighet genom en adress från hela Europa (ett europeiskt plebiscit); det skall få hundra millioner namn. Äfven om följden icke

omedelbart blefve värnepligtens bortfallande, så skulle dock ett så kraftigt uttryck af den allmänna meningen slå alla eröfringstankar ur statsmännens håg; de skulle rysa tillbaka för den, som för en stål mur. Det bästa vore dock, att soldatpligten afskaffades; ty då hade en stat icke makt att behålla en provins mot dess önskan: principen om folkens sjelfbestämmerätt skulle af sig sjelf blifva giltig, hvilket måhända eljest först skall ske, då den offentliga moralen blir bättre.

Genom krig kan omröstningsprincipen icke genomföras; krig är näfrätt, den starkares rätt, hvilken besynnerligt nog misskännes af så många af den bildade klassen, som tro, att världshistoriens utveckling befrämjas genom krig. Denna fördom måste hvila på det antagandet, att försynen gifver den rättsinnige seger; men sunda förnuftet säger, att försynen håller sig neutral. Men människorna få i barndomen så mycken krigshistoria inympad, att de måhända af detta skäl kommit på den tanken att världshistorien icke duger riktigt, om det icke är slag med i den. Krigshistorien borde taga en mycket liten plats i historien; ty det är dock alltigenom det samma som upprepas: människorna störta löst på hvarandra. Men i äldre tider var det dock det förnuftet deri, att de gjorde det af hjertans lust, frivilligt, medan de nu drifvas till slagtbänken, ehuru de helst skulle blifva hemma och arbeta på civilisationens utveckling. Detta är en himmelskriande skandal, i synnerhet då det icke fins någon fiendskap eller hat mellan dem, och de mycket hellre skulle omfamna än massakrera hvarandra. Ty civilisationen har kommit så långt, att blodförstdriften, som är den naturliga grundvalen för krig, försvunnit; menskligheten, den kultiverade delen deraf, har genomgått sina slyngelår; men olyckan är, att de individer, i hvilka händer den ofantliga makten att börja krig är nedlagd, blifva svindlande dervid, liksom de, hvilka ställas på en mycket hög punkt — blifva

svindlande och därför måhända otillräkneliga. Och om de nu utgå från en oriktig princip, t. ex. jemvigts-tanken, så alstrar det en mängd villfarelser. Att jemvigtsprincipen är oriktig, är bevisadt genom dess oförenlighet med den nu i teorien erkända principen om folkens sjelfbestämmelserätt, omröstningsprincipen. Och då dessutom hvarje stat har sina tankar om jemvigten, i det den närmast dermed förstår sin egen öfvervigt, så är det en evig källa till krig. Omröstningsprincipen är deremot den enda riktiga principen för gränsbestämmelserna mellan staterna, följaktligen är ett krig blott försvarligt då det föres till försvar för densamma. Men detta erkänna de makttagande icke. Den ödesdigra krigsförklaringsrätten förorsakar dem, som sagdt, svindel; genom att tänka på Europas jemvigt förlora de sina sinnens jemvigt och få annexionslust. Derfor bör krigsförklaringsrätten öfverlemnas åt folkråden.

I afseende på omröstningsprincipen anmärkes, att man icke gerna kan låta hvarje egendomsegare för sig rösta, utan att omröstningen måste ske provinsvis, och gå ut på, om provinsen vill bilda en egen stat, eller sammansmälta med en annan, förutsatt att denna samtycker. Ack, att dess tid snart måtte komma. Ännu är det blott en dröm, men som visserligen alla människor drömma. Om värnepligten blefve upphäfd i hela Europa, så skulle den allmänna omröstningsprincipen blifva genomförd, och således det enda skälet till rättvist krig upphöra.

Krig i allmänhet har emellertid sina försvarare, isynnerhet bland personer som slippa vara med. Sålunda säga några, att eljest blir det för mycket människor. Andra påstå, att krigen äro moraliskt nyttiga. För det sunda förnuftet är det dock tydligt, att de tvärtom äro demoraliserande genom det dåliga exempel, som äfven de högsta myndigheter gifva. Andra tänka, att då det alltid varit krig ända från Kain och Abel, så måste det vara naturens ordning. Men den, som anser menskligheten oförbätterlig, måste

känna sig sjelf oförbätterlig, och sluter så efter sig sjelf till hela menskligheten. Denna har emellertid ögonskenligen gjort framsteg. Isynnerhet under den senaste tiden har samfärdseln mellan folken genom ånga och telegraf tilltagit så starkt, att de lätt känna och akta hvarandra, och meddela hvarandra idéer och inrättningar, så att nationalegendomligheterna äro i ständigt aftagande och samtidigt härmed möjligheten af krig. Derfor har det också förvånat framåtskridandets vänner, att år 1870 de två största kulturfolken kunde hetsas emot hvarandra.

Det låter sig icke göra att uppräknade de olyckliga följderna af krig; ty det medför alla möjliga olyckor och dertill ingenting godt. Af olyckorna är det dock en, som från kristlig synpunkt högt öfvergår alla de andra, men som, märkligt nog, icke tages synnerligt i betraktande, den nemligen, att så många människor vid början af lifvet, hvars betydelse efter kristendomen är att utbilda och förbättra själen; så att den kan uppnå mognad att inträda på ett högre trappsteg af lifvet, ryckas bort, man vet ej hvart-hän. I detta hänseende är krigsanstiftarnes ansvar oberäkneligt. De kunna blott ursäktas derigenom, att de anses otillräkneliga, och denna otillräknelighet måste då förklaras genom den orimligt stora makt, hvilken gifvits dem, och som kommer dem att svindla; de äro ju dock blott människor.

Det är klart nog, att om *samtliga* stater afskaffade värneplikten, eller om *samtliga* folkråd finge krigsförklaringsrätten, så vore krig omöjligt; jag förutsätter nemligen, att intet folkråd skulle förklara krig. Men svårigheten ligger deri, att en sådan enighet icke lätt kan uppnås; blott medborgarnes enighet skulle kunna beverka regeringarnas enighet, och medborgarnes enighet kan blott konstateras genom en folkadress. Tillvägabringandet af denna är icke så svårt: en komité uppmanar en man i hvar socken att samla namnen och insända dem portofritt (eljest blefve det komitén för dyrt).

Genomförligheten och inflytandet på den internationella politiken af en sådan adress är klart nog; man kan blott invända, att kulsprutorna måhända slagit ihjel kriget, att soldaterna icke mera skola kunna drifvas fram. Säkert är detta dock icke, och i en så vigtig sak bör man skaffa sig säkerhet. Soldatpligten i och för sig, utan hänsyn till krig, står också i så stark disharmoni med den nu ernådda borgerliga friheten, och ingriper så störande i den unge mannens lefnadsförhållanden, att det är tidsenligt, att den alldeles upphäfves. Men hufvudsaken är dock, att tvångsmördandet upphör. Man har icke nog öga för att förfäderna höggo löst på hvarandra af hjertans lust, frivilligt, att kriget var ett handverk, och att vapnen voro menskliga; på den tiden var det mening, ja poesi deri; nu äro vapnen ett sannskyldigt djefvulstyg och man drager de "fria" medborgarne vid håret dertill. Derfor är en värnepligtigs fall, från moralisk synpunkt, mera sorgligt än tio generalers, ty för dessa är krig en profession, ett näringsfång; de hafva nu valt det näringsfånget att dräpa och att dräpas. Att man samtidigt kan tänka på att afskaffa dödsstraffet, är nästan obegripligt; denna fråga borde dock åtminstone hvila tills dessa djefvulskomedier vore spelade till slut. När man frågar, huru det är möjligt, att dessa i vår "högtupplysta" tid kunna uppföras, så finner jag två grunder. Den ena är, att de äldre, som äro befriade från att spela med, och blott äro åskådare på en beqväm plats, med tidningarna och kartan öfver "krigsskådeplatsen" framför sig, i följd af den allmänna egoismen, lugna sig med att sjelfva vara på det torra och icke protestera efter förmåga. Den tankegången är ju också allmän: "Jag har utstått det, så kunna de andra nu också göra." Och det är de äldre, som hafva inflytande, icke de stackars värnepligtige. Den andra grunden är, att åtskilliga hafva den orimliga tron, att krig är till någon nytta. Dessa personer äro krigsvänner. Blott den är fredsvän, som är öfver-

tygad om, att krig är till alldeles ingen nytta, blott till skada.

När man tror att krig i det stora hela är gagneligt, så kan man icke fördöma det. Men detta kan man icke tro, när man vidhåller, att den fysiskt starkaste, eller den, som kan slåss bäst, vinner. Jag måste alltså fränkänna krigsvännerna sundt förstånd. Det är till fredsvännerna jag vänder mig, det är dem jag uppmanar att efter förmåga protestera mot fortsättandet af dessa jättehärjningar, som bringa den sedliga människan att rodna af skam och harm öfver att befinna sig i ett så barbariskt samhälle, der man, så att säga, går med lifvet i händerna och icke är synnerligt säkrare än bland menniskoätarne. Något måste göras, kan man icke göra annat, bör man protestera; gör man icke det, så har man del i ansvaret för ett påföljande krig. Det är en sak, som är hvarje mans sak, och derfor bör hvarje man i Europa instämma i: "Ned med kriget, fram med civilisationen!" Ett så starkt rop bör dock intränga i jemvigts- och annexions-anhängarnes öron. Krigsanden Mars var redan stadd på flykt från Europa, fördrifven af civilisationen: kulsprutorna hafva gjort alldeles af med honom; dessa äro derfor fredsvännernas bästa allierade. Men för att hålla honom ute för beständigt bör man bygga en mur, som han icke kan komma öfver, t. ex. denna europeiska adress.

Jag har icke försökt att för läsaren afmåla "krigs-skådeplatsen", som kallas ärans fält, men i sjelfva verket är skammens fält. De som icke sett den, kunna icke föreställa sig den i hela dess helvetiska fasa, och de, som sett den, kunna icke beskrifva den. Kunde man tydligt frammana denna bild för hvar och en, som tänker på att anstifta krig, skulle han straxt öfvergifva tanken. Jag har icke omtalat den materiella nöd och skada, som krig medför; ty ehuru

den i sig sjelf är oerhörd, är den icke att räkna för någonting mot de andra olyckorna.

Jag har ej heller åberopat Guds bud: Du skall icke dräpa; ty Europas lagar bjuda: Du skall bryta in i grannlandet och dräpa, och jag vill icke råda till uppror; jag vill blott råda till lagarnes förändring. Kan denna icke vinnas, så ser jag blott ett ögonblickligt och säkert slut på det europeiska eländet i ett uttryck, ett bevis för den enstämmiga offentliga meningen.

Denna föranstaltning rekommenderar sig också genom att öfverensstämma med tidsandan; ty sådana namnhäror hafva ju på den senaste tiden blifvit mycket på modet. *Hvad* som begäres, är af mindre betydighet, meningen skall i hvarje fall vara densamma:

Intet krig.

Verldshistorien har hittills bestått af två delar, som man kan kalla den goda delen och den dåliga delen. Den goda historien är civilisationens historia. Den dåliga historien är den ena statens undertryckande af den andra, och, inom staterna, den ena klassens undertryckande af de andra. Det sista har nästan upphört; statsundertryck hejdas genom värnepligtens upphörande och till en del genom krigs upphörande, återstår då blott den goda historien: civilisationens, det vill säga, det lekamliga och andliga framåtskridandets historia. Den dåliga historien har dock gjort sin nytta; den har lärt verden, att den ene, när han blott följer sin naturdrift, gerna vill utvidga sin rättmätiga frihet genom att inskränka den andres, men att denne kämpar tills han återvunnit sin rättmätiga frihet. Historiens princip är således frihetssträfvande, och dess ideal är: individen så fri som den andres frihet tillåter, likhet i frihet.

Detta är människorätten, i motsats till krigsrätten eller den starkares rätt, hvilket är djurens rätt.

Pojkar slåss; så länge europeerna slåss, äro de i sina pojkår. Galna kattor få rifvet skinn, och den bästa trösten vid kriget 1870—71 är, att det drifvits ut öfver alla gränser, med ett öfverdrivet barbari; ty desto snarare kan man hoppas, att det väckt folkens förnuft; men det sorgliga är, att de förnuftiga (fredsvännerna) med våld ryckas med in i satansdansen. Då nu ändtligen fredsvännerna, det vill säga de, som anse krig för vanvett, kommit i majoriteten, kan man hoppas, att Europas historias barndomsålder lider till slut. Först då kan Europa med rätta börja berömma sig af sin civilisation; nu väcker detta självberöm blott ett bittert löje.

Dessa betraktelser äro byggda på den grundtanken, att nästan alla äro emot krig. Om t. ex. franska folket sommaren 1870 hade röstat om det ville gå ut att eröfra Rhen-gränsen, så hade blott en tiondedel (militärer af profession, krigsleverantörer, dagdrifvare o. s. v.) röstat ja. Det är icke så mycket krig i sig sjelf, som tvångsmördandet, som är det förgelseväckande. Om det roåde folk att föra krig, så vore det en annan sak.

0 0000 000085922

Kungl. bibliotek

www.books2ebooks.eu